

OSLO OG OMLAND FRILUFTSRÅD

Samarbeidsorgan til behandling av spørsmål som berører friluftsliv og naturvern, herunder sikring og bruk av friluftsområder i Akershus, Buskerud, Oppland og Oslo.

Adresse: Storgata 28 A, 0184 Oslo. Tlf. 22 17 84 00. E-post: oof@friluftsrad.no
Kontonummer: 1602 57 5603d

NVE

nve@nve.no

Oslo, 6. april 2018

Høringsuttalelse til

Konsesjonssøknad om nedleggelse av dammer i Ramstadsjøen i Rælingen

Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) er paraplyorganisasjon for friluftslivet i Oslo-regionen og har som hovedformål å ivareta Marka, markaloven, naturmangfoldet og friluftslivet i regionen.

Vi fraråder å legge ned dammene i Ramstadsjøen fordi vannet har stor verdi både for friluftsliv og naturmangfold. Vannet har eksistert i minst 80 år og kan i dag ses på som en integrert del av markanaturen, som ble vernet for naturopplevelse og friluftsliv i 2009.

Vi er uenige i en del av vurderingene av konsekvenser i konsesjonssøknaden og ber derfor om at disse går gjennom på en grundig måte. Vi ber også om at kunnskapsgrunnlaget vurderes, slik at det er i tråd med blant annet naturmangfoldlovens krav.

Nedre Romerike Vannverk søker NVE om tillatelse til å legge ned hoveddammen og en sperredam i Ramstadsjøen i Rælingen kommune. De ønsker å tappe ned vannet med ca. 2 meter, slik at vannets overflateareal reduseres med om lag 46 %, ifølge tall på side 10 i konsesjonssøknaden. Dammen ligger ca. 2 km fra nærmeste bebyggelse i Rælingen. Det går flere viktige ferdselsårer inn til vannet. Området ligger også i Marka, som er vernet for naturopplevelse, idrett og friluftsliv.

Vi vil videre se nærmere på konsekvensene det foreslåtte tiltaket vil ha for landskapet, naturmangfoldet og friluftslivet og vil kommentere de vurderinger som gjøres i konsesjonssøknaden på disse områdene og i forhold til markaloven.

Markaloven og dammer

Markalovens formål "er å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner."

Ramstadsjøen er et svært viktig friluftslivsområde med dammer som ifølge tegninger kan være fra 1951. Området ligger ett par kilometer inn i Østmarka, er et mye brukt friluftslivssområde og har høye opplevelseskvaliteter. OOF mener derfor at en rivning av denne dammen vil være i strid med markaloven.

Samtidig ser vi at de økonomiske utfordringene ved å holde dammene i Ramstadsjøen i stand kan være store. Hoveddammen er plassert i konsekvensklasse 3, som betyr at den er en sikkerhetsrisiko lokalt. Uansett må dammene holdes i forsvarlig stand om de skal bevares. Kostnadene knyttet til dette kan være betydelig og det blir derfor avgjørende å finne tilfredsstillende løsninger på dette.

Konsekvenser for landskapet

Ramstadsjøen har flere djupe vikar og er om lag 1 km øst-vest og 1 km nord-syd. Omkring vannet er det bratte partier og i hovedsak barskog. Ifølge konsesjonssøknaden (s. 25) vurderes Ramstadsjøen *”som et nøkkelement i landskapet innenfor planområdet, delvis menneskeskapt, men veletablert.”*

I konsesjonssøknaden antar en at vannstanden senkes med 2 meter når dammene fjernes. Det antas videre at overflaten til vannet reduseres fra 0,37 kvadratkilometer til 0,2 kvadratkilometer (s. 10), eller en reduksjon av overflaten på 46 % som tilsvarer om lag 170 dekar.

I konsesjonssøknaden framkommer det i liten grad hvordan dette omfattende inngrepet vil påvirke opplevelsen av landskapet. OOF antar at opplevelsen av landskapet vil endres betydelig når hele 170 dekar med opprinnelig innsjøbunn blottstilles i åpent terreng. Det framkommer heller ikke hvor lang tid det vil ta før et nytt landskap er etablert her. I konsesjonssøknaden (s. 26) antydes naturlig revegetering, uten noen diskusjon rundt hvor lang tid dette vil kunne ta.

Videre foreslås det at demningsrestene deponeres i nærområdet, uten at konsekvensene for landskapet eller natur og friluftsliv utdypes.

Vår konklusjon

OOF stiller seg derfor noe undrende til konsesjonssøknadens konklusjon på side 21, der tiltakets konsekvenser for landskapet vurderes til *”å være liten til middels negativ.”* Argumentasjonen for en slik konklusjon er mangelfull. Det er ingen beskrivelser eller visuelle modeller som viser hva som vil skje med landskapet etter nedtapping, og hvor lang tid det tar før landskapet er tilbakeført til en tilstand som ligner tilstanden før dammen ble anlagt. Det er heller ingen henvisninger til erfaringer fra lignende dam-nedleggelse andre steder.

OOFs konklusjon er derfor at tiltaket har svært negative konsekvenser for landskapet.

Konsekvenser for naturmangfoldet

I konsesjonssøknaden framkommer det at området omkring sjøen, ifølge Naturbase, inneholder en sjelden rødlisteart og to viktige naturtyper (gammel barskog).

I selve vannet er det registrert en rekke fiskeslag og amfibier som frosk og padde. Det framkommer i svært liten grad hvilke konsekvenser en senkning av vannstanden på 2 meter og et tap av areal på hele 170 dekar – altså nesten halve innsjøens areal vil kunne påvirke naturmangfoldet i og langs innsjøen. Hva vil dette betyr for fisk, amfibier, insekter og ande smådyr i selve vannet og fugle- og dyreliv i og ved sjøen?

Videre framkommer det ikke hvordan vannkvaliteten i vassdraget nedstrøms påvirkes av nedtappingen.

Det hevdes i konsesjonssøknaden (s. 23) at tiltaket vil kunne ha positive konsekvenser for det terrestriske miljøet; *”En nedtapping av magasinet kan skape nye habitater og leveområder hvor blant*

annet grunne områder omformes til eksponerte bunnområder som våtmark og myr." Et slikt resonnement vil OOF tilbakevise. Vi vil tvert imot hevde at en nedleggelse av dammen først og fremst er et irreversibelt tiltak som er ødeleggende for naturen i området.

Ved et slikt irreversibelt tiltak mener OOF at en bør gjennomføre egne undersøkelser, slik at en er rimelig sikker på at viktig naturmangfold ikke går tapt. Vi viser her til Naturmangfoldlovens paragraf 8, kunnskapsgrunnlaget, og paragraf 9, føre-var-prinsippet.

Vår konklusjon

I konsesjonssøknaden hevdes det at konsekvensene for rødlistearter er "ubetydelige", for terrestrisk miljø; "liten positiv" og for akvatisk miljø; "liten negativ".

Dette er OOF uenig i. Vi mener at det er nødvendig å gjennomføre mere grundige undersøkelser av naturmangfoldet i og omkring sjøen, slik at en er rimelig sikker på at viktig naturmangfold ikke går tapt, og at en på et bedre grunnlag kan vurdere om effektene på rødlistearter er "ubetydelige".

OOF mener at konsekvensene for det terrestriske miljøet heller er negative enn positive.

For det akvatiske miljøet kan konsekvensen bli dramatiske ved at nærmere halve vannet blir borte, og ved at det er de mest produktive delene av vannet, dvs. de grunne områdene, som blir borte. Etter vår mening er det derfor mere korrekt å si at konsekvensene for det akvatiske miljø er "svært negativ" og ikke "liten negativ".

Konsekvenser for friluftsliv

Ramstadsjøen ligger ca. 2 km fra bebyggelsen i Rælingen. Det går en blåmerkede sti på vestsiden av vannet, flere merkede skiløyper over vannet og det er en skogsbilveg fra bebyggelsen i Rælingen og inn til den østlige delen av vannet. Rett øst for Ramstadsjøen ligger serveringsstedet Setertjernstua.

I Rælingen kommunes *Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder* får Ramstadsjøen inkludert strandkanten høyeste verdi (A), *Svært viktig* friluftslivsområde. Topp karakterer (5) har spesielt det statlig sikra friluftslivsområdet på nordøstsiden av vannet, for blant annet bruk, opplevelseskvaliteter, symbolverdi, kunnskapsverdier, inngrepsfritt, tilgjengelighet og lydmiljø. I områdebeskrivelsen står det at området brukes til fiske, telting og bading på sommeren og pilking og skigåing over vannet på vinteren.

Videre kommer det fram i konsesjonssøknaden at området er viktige for den nye befolkningen i utbyggingsområdene øst for sjøen. I den forbindelse jobbes det, ifølge konsesjonssøknaden, for å styrke infrastrukturen for friluftslivet i denne delen av Rælingen.

Ved vurdering av konsekvensen for friluftslivet hevdes det at dagens aktiviteter vurderes "å kunne fortsette som før, med et noe redusert vannspeil.", men det innrømmes at det kan "ta tid før strand- og badeaktiviteter blir like attraktive som før". Det hevdes videre at "i nedtappingssonen kan det bli fine oppholdssteder etter nedtapping og eventuell arrondering."

Konsesjonssøknaden inneholder svært mange antagelser og forhåpninger for friluftslivet i området, uten å dokumentere eller sannsynliggjøre dette på noen overbevisende måte.

Vår konklusjon

På side 31 i konsesjonssøknaden konkluderes det da med at konsekvenser for friluftsliv vil "være middels negativ".

OOF slutter seg ikke til en slik konklusjon. Vi mener at en nedtapping av Ramstadsjøen med 2 meter og slik at innsjøen reduseres til nesten det halve (fra 0,37 kvadratkilometer til 0,20 kvadratkilometer) vil ramme friluftslivet hardt. Det gjelder fising i og på innsjøen og det gjelder telting, resting og

bading langs innsjøen. For naturopplevelsen, som jo fikk topp karakter i verdsettingen av kommunen (2017), vil et slikt omfattende inngrep selvfølgelig ha katastrofale konsekvenser.

OOFs konklusjon er derfor at konsekvensene for friluftslivet vil være store og negative.

Samfunnsmessige virkninger

På side 31 i konsesjonssøknaden vurderes de samfunnsmessige virkningene av tiltaket. Nyttien av dammen vurderes som liten i dag. Det er kun friluftslivsnytten som vurderes som høy.

OOF mener at folkehelse-aspektet må vektlegges i større grad enn det nå er gjort når den samfunnsmessige virkningen skal vurderes. De politiske myndigheter, på alle nivå, har de siste årene i økende grad vektlagt friluftslivets betydning for folkehelsen. Det kommer ikke godt nok fram i konsesjonssøknaden.

En viktig positiv konsekvens av rivning av dammene er at det *”vil fjerne mulighet for dambrudd”*.

Vår konklusjon

OOF er derfor ikke enige i konsesjonssøknadens konklusjonen der den samfunnsmessige virkningen av en damnedleggelse karakteriseres som *”middels til stor positiv konsekvens”*. OOF mener tvert imot at den samfunnsmessige virkningen kan bli negativ, blant annet fordi det finnes få lignende friluftslivsområder (større innsjøer) i nærområdene som kan erstatte et tap av Ramstadsjøen og fordi folkehelseaspektet i for liten grad vektlegges.

Oppsummering

- Å rive dammene i Ramstadsjøen er etter vår mening i strid med Markaloven.
- I konsesjonssøknaden er det lite dokumentasjon på hvordan en nedleggelse vil påvirke landskapet. Vi mener at en nedleggelse kan ha betydelige konsekvenser for landskapet.
- Dammene er om lag 65-70 år gammel og Ramstadsjøens vannspeil og dammer er i dag å betrakte som naturlige deler av landskapet. En nedleggelse må ses på mer som et naturinngrep enn som en tilbakeføring til *”naturtilstanden”*.
- En nedleggelse av dammene, reduksjon i vannstanden på 2 meter og en reduksjon av overflatearealer på 46 % er et irreversibelt inngrep, og det fordrer at naturmangfoldet i Ramstadsjøen er godt kartlagt, slik at en er rimelig sikker på at viktig naturmangfold ikke går tapt.
- Områdets betydning for friluftslivet er godt dokumentert, men søknaden legger etter vår mening ikke nok vekt på folkehelseperspektivet som Ramstadsjøen har.
- Vi mener at de negative konsekvensene av en nedleggelse av Ramstadsjøen for både landskap, naturmangfold (terrestrisk og akvatisk), friluftsliv og de samfunnsmessige forhold er undervurdert i konsesjonssøknaden.

Med vennlig hilsen

Tom Fremstad

Generalsekretær

Johan Hval

Rådgiver

Godkjent og elektronisk ekspedert